

Prof. UKSW dr hab. Elżbieta Karska
Katedra Ochrony Praw Człowieka
i Międzynarodowego Prawa Humanitarnego
Instytut Prawa Międzynarodowego, Unii Europejskiej
i Stosunków Międzynarodowych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Warszawa, dnia 12 września 2019 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgra Michała Rynkowskiego
nt. *Postępowania dyscyplinarne w sprawach dopingowych – zagadnienia*
prawnomiędzynarodowe i prawnoporównawcze,
napisanej pod opieką naukową dra hab. Mateusza Pilicha
w Instytucie Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warszawskiego
[Warszawa 2019, ss. 297]

W związku z powołaniem w dniu 10 kwietnia 2019 r. przez Radę Naukową Instytutu Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego na recenzentkę rozprawy doktorskiej Pana mgra Michała Rynkowskiego nt. *Postępowania dyscyplinarne w sprawach dopingowych – zagadnienia prawnomiędzynarodowe i prawnoporównawcze*, napisanej pod opieką naukową Pana dra hab. Mateusza Pilicha, przedstawiam niniejszą ocenę rozprawy:

1. Wybór tematu rozprawy doktorskiej

Zagadnienia dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej za doping były przedmiotem rozważań polskiej i zagranicznej doktryny prawa, jednakże niewiele jest przykładów prób kompleksowego jej omówienia w ramach opracowania monograficznego. Należy z aprobatą odnotować, że Doktorant tego rodzaju próbę podjął i w sposób oryginalny przedstawił prawną analizę zagadnienia dotyczącego tematu omawianej rozprawy doktorskiej w zakresie problemów o charakterze materialnoprawnym, jak i proceduralnym. Warto wskazać na złożoność zagadnienia postępowań dyscyplinarnych w sprawach dopingowych, przede wszystkim ze względu na brak jednego modelu, który funkcjonowałby w wymiarze międzynarodowym. Fakt ten związany jest z różnorodnością organizacji,

które realizują odpowiedzialność za doping w sporcie, jak również wynika z wielości porządków prawnych.

Sformułowanie tematu rozprawy nie budzi zastrzeżeń. Doktorant we wprowadzeniu w sposób syntetyczny omówił zagadnienia składające się na temat pracy, gdzie również został określony cel dysertacji. Jak stwierdził Autor: „Znaczenie naukowe niniejszej rozprawy polega przede wszystkim na podjęciu próby oryginalnego ujęcia problematyki postępowań dyscyplinarnych w sprawach dopingowych i uchwycenia ich natury poprzez analizę przepisów prawa obowiązującego w różnych krajach i organizacjach sportowych oraz bogatego orzecznictwa” (s. 13). Należy uznać, że cel ten został osiągnięty.

2. Ocena merytoryczna rozprawy

2.1. Konstrukcja rozprawy

Rozprawa doktorska składa się z wprowadzenia, czterech rozdziałów oraz podsumowania i części zatytułowanej: *Postulaty de lege ferenda*. W ramach rozdziałów wyodrębniono dalsze jednostki redakcyjne. Treść pracy została w sposób właściwy usystematyzowana i adekwatnie podzielona. Każdy rozdział jest zakończony podsumowaniem, które stanowi streszczenie najistotniejszych wniosków.

We wprowadzeniu zostały wyjaśnione podstawowe założenia pracy oraz określono cel badawczy, jak również wymieniono jedenaście tez badawczych („tez naukowych”): (1) Źródłem odpowiedzialności dyscyplinarnej za doping w sporcie jest prawo umów; (2) Stosunek prawny istniejący pomiędzy Światową Agencją Antydopingową a międzynarodowymi federacjami sportowymi, narodowymi organizacjami antydopingowymi, narodowymi komitetami olimpijskimi i innymi grupami organizacji aktywnymi w sferze sportu ma charakter cywilnoprawny; (3) Regulacje publiczno-prawne w zakresie kształtowania odpowiedzialności dyscyplinarnej za doping w sporcie mają, co do zasady, charakter wtórny w stosunku do regulujących tę odpowiedzialność norm prywatnoprawnych; (4) Obowiązki państw polegające na podejmowaniu działań w sferze walki z dopingiem w sporcie oraz tworzeniu odpowiednich warunków – m.in. prawnych i finansowych – do realizacji programów antydopingowych wynikają z treści aktów prawa rangi międzynarodowej; (5) Proces ujednoczania sankcji za naruszenie przepisów antydopingowych niesie za sobą poważne konsekwencje, m.in. w postaci ograniczenia swobody orzekania przez organy rozstrzygające w sprawach dopingowych; (6) Sprawy dyscyplinarne dotyczące dopingu są postrzegane jako sprawy o naturze cywilnoprawnej, dotyczące praw niemajątkowych,

choć pośrednio wpływające na roszczenia majątkowe; (7) Postępowania dyscyplinarne dotyczące dopingu mają mieszany charakter oraz oparte są na różnych modelach ich realizacji; (8) Istnieje ryzyko nierównego traktowania zawodników w zakresie spraw dopingowych ze względu na różnorodność i rodowód norm regulujących postępowania dyscyplinarne w sprawach dopingowych; (9) Prawo zawodnika do rozpoznania sprawy dopingowej przez niezależny i niezawisły sąd nie podlega wyłączeniu; (10) Sądownictwo polubowne jest preferowanym sposobem rozwiązywania sporów w sferze sportu i w sprawach dopingowych; (11) Fakt monopolistycznej pozycji organizacji sportowych względem zawodników oraz ustanowienia „obligatoryjnej klauzuli arbitrażowej” nie wyłącza zdatości arbitrażowej spraw dopingowych (s. 14-15). W przypadku tezy 9 należy odnotować pewne powtórzenie. Słowa: „niezależny” i „niezawisły” są synonimami, przy czym drugie z nich weszło na trwałe do naszego języka prawnego i języka prawniczego w formule: „niezawisły sędzia”, czy „niezawisłość sędziowska”. Natomiast w odniesieniu do sądów mówimy o „niezależności sądów”. Dlatego też Autor, pisząc o sądach powinien użyć stwierdzenia: „niezależny sąd”, a nie powtarzać: „niezależny i niezawisły sąd”.

W rozdziale pierwszym przedstawione zostały zagadnienia wstępne omawianej problematyki. Doktorant przeprowadził analizę zjawiska sportu w ujęciu społeczno-gospodarczym oraz przedstawił zagadnienia historyczne związane z rozwojem systemu antydopingowego oraz pojęciem zabronionego wspomaganie. Określił doping jako jedno z negatywnych zjawisk istniejących we współczesnym współzawodnictwie sportowym (s. 20). Autor przedstawia formy zjawiskowe zabronionego wspomaganie na przestrzeni epok: od starożytności do współczesności. W dalszej części Doktorant przechodzi do przedstawienia zasadniczych źródeł prawa antydopingowego, prezentując je w kolejności od źródeł prawa międzynarodowego, poprzez regulacje ruchu olimpijskiego i Światowy Kodeks Antydopingowy, aż po prawo polskie. W podsumowaniu rozdziału Autor słusznie zauważa, że „przepisy rangi aktów prawa międzynarodowego stanowią swoistą ramę prawną, w pewien sposób legitymizując istnienie Światowego Kodeksu Antydopingowego” (s. 63).

Rozdział drugi stanowi ujęcie zasadniczych zagadnień związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną w sprawach dopingowych. Autor najpierw przeprowadza w nim analizę tzw. reguł sportowych, stwierdzając pewne podobieństwa pomiędzy prawem kupieckim (*lex mercatoria*) a autonomicznym prawem sportowym (*lex sportiva*) (s. 65). Następnie do zbioru określającego reguły sportowe Doktorant zalicza również reguły dyscyplinarne. W dalszej części omawianej jednostki redakcyjnej Pana mgr Michał Rynkowski przeprowadza analizę norm sformułowanych w Światowym Kodeksie Antydopingowym

oraz w polskiej ustawie z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie (Dz. U. poz. 1051 z późn. zm.). Wskazuje na dwoistą naturę źródeł polskich norm antydopingowych, które w części są określone na poziomie przywołanej, a w części wynikają z norm stanowionych przez Polską Agencję Antydopingową, do których ustawa jedynie odsyła. Następnie Doktorant omawia możliwość zbiegu odpowiedzialności dyscyplinarnej za doping w sporcie z odpowiedzialnością o charakterze karnoprawnym lub cywilnoprawnym. Mimo pewnej lakoniczności analiza tego zagadnienia jest uwieńczona prawidłowo sformułowanymi wnioskami. W pozostałej części rozdziału zostały przedstawione rozważania dotyczące odpowiedzialności za doping oraz systematycznie omówiono jej przesłanki materialnoprawne i możliwe sankcje. Jedną z istotnych konkluzji, które zostały ujęte w podsumowaniu rozdziału jest stwierdzenie, iż: „Zasady ponoszenia odpowiedzialności w sprawach o naruszenie przepisów antydopingowych mają charakter niejednorodny” (s. 135).

Rozdział trzeci stanowi w dużej mierze omówienie postępowań dyscyplinarnych w sprawach dopingowych. Doktorant podkreśla brak funkcjonowania jednego modelu w ujęciu globalnym oraz dokonuje próby wyróżnienia modeli postępowań w oparciu o ich cechy charakterystyczne takie jak: podstawa prawna funkcjonowania, sposób organizacji, niezależność organu rozstrzygającego o odpowiedzialności czy źródło finansowania. Bardzo interesująca jest próba zdefiniowania sprawy dopingowej i przedstawienia jej jako sprawy cywilnej o charakterze niemajątkowym, która może mieć swoje konsekwencje majątkowe. W dalszej części rozdziału Pan mgr Michał Rynkowski przybliżył model postępowania w sprawach dopingowych wyróżniając pewne jego etapy: kontrolny, postępowania wyjaśniającego oraz właściwego postępowania dyscyplinarnego.

W rozdziale czwartym przybliżono kontrolę rozstrzygnięć w sprawach dopingowych. Szerokiej analizie poddano w szczególności przepisy proceduralne oraz orzecznictwo Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu w Lozannie, które pełni doniosłą rolę w systemie rozwiązywania sporów sportowych. Orzecznictwo tego sądu polubownego wyznacza standardy odpowiedzialności dyscyplinarnej za doping i bywa wręcz klasyfikowane przez niektórych autorów, jako jedno ze źródeł prawa sportowego. Doktorant analizuje zagadnienia dotyczące zdatności arbitrażowej, klauzuli arbitrażowej, jak również zagadnienia prawa do sądu. Jak podkreśla Doktorant, realizacja zasady prawa do sądu w przypadku spraw dopingowych nie jest pełna. Okoliczność ta spotyka się *notabene* z krytyką doktryny oraz judykatury. Problem ten w ujęciu praktycznym zwłaszcza został zarysowany na przykładzie sprawy niemieckiej łyżwiarki szybkiej Claudii Pechstein. Doktorant konkluduje, że mimo prób

ograniczenia realizacji prawa do sądu w zakresie spraw dopingowych jego całkowite wyłączenie nie jest możliwe (s. 246).

W części zatytułowanej *Postulaty de lege ferenda* Autor sformułował siedem postulatów, które dotyczą wprowadzenia zmian w Światowym Kodeksie Antydopingowym, aktach prawa międzynarodowego i krajowego (s. 254-258). Są to postulaty istotne, które są wyrazem dorobku Doktoranta, zarówno w sferze praktyki, jak i – prowadzonych przezeń badań naukowych.

2.2. Merytoryczna strona rozprawy

W przygotowanej przez Pana mgr Michała Rynkowskiego rozprawie przedstawiona została złożoność charakteru odpowiedzialności za doping, jej trudna do skategoryzowania natura, jak również modele realizacji postępowań dyscyplinarnych w sprawach o naruszenie przepisów antydopingowych. Ponadto Doktorant nie unika istotnego z punktu widzenia ochrony praw podmiotowych zagrożenia prawa do sądu, wynikającego z art. 6 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak również ustaw zasadniczych wielu państw. W rozprawie Pana mgr Michał Rynkowski często odnosi się do wyników ankiety, dotyczącej postępowań dyscyplinarnych w sprawach dopingowych przeprowadzonej przez Grupę Monitorującą Konwencję Antydopingową Rady Europy, której jest Współautorem. Na jej m.in. podstawie zostały przedstawione podstawowe wspólne cechy charakterystyczne dla modeli postępowań dyscyplinarnych stosowanych w sprawach dopingowych. W ramach porównywania poszczególnych modeli Doktorant często odnosi się do krajowych regulacji o charakterze powszechnie lub wewnętrznie obowiązującym, co stanowi dopełnienie rozważań sformułowanych na podstawie wyżej przytoczonej ankiety. Z pewnym niedosytem można wskazać, że dokonane analizy mogłyby zostać bardziej pogłębione, zwłaszcza w kontekście odniesienia się do systemów realizacji postępowań dyscyplinarnych w sprawach dopingowych, które funkcjonują we Francji i w Hiszpanii. W przypadku publikacji tej rozprawy – co *notabene* uważam za wskazane – właściwym byłoby dokonanie tego typu uzupełnień.

Interesującym jest wątek kontroli rozstrzygnięć podjętych w sprawach dopingowych wykonywany przez sądy polubowne oraz sądy krajowe. Doktorant stwierdza, iż kontrola ta jest realizowana przede wszystkim przez sądy arbitrażowe. Słusznie przy tym wskazuje, iż: „Bez wątplenia można stwierdzić, iż instytucją arbitrażową, która w najszerszym stopniu

sprawuje kontrolę nad decyzjami dyscyplinarnymi podjętymi w sprawach dopingowych w ujęciu globalnym, jest Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu w Lozannie” (s. 245).

Hipotezy określone we wprowadzeniu do rozprawy zasadniczo zostały udowodnione. W niektórych przypadkach mogłyby one zostać jednak bardziej wszechstronnie uargumentowane, co dodatkowo zwiększyłoby walor naukowy omawianego opracowania.

Ciekawy jest wątek dotyczący próby skategoryzowania odpowiedzialności dyscyplinarnej zawodników w odniesieniu do zasadniczych gałęzi prawa. Stanowisko zajęte przez Doktoranta wychodzi poza ramy głównego nurtu rozważań, w szczególności polskiej doktryny, która traktuje odpowiedzialność dyscyplinarną za doping w sporcie, jako odpowiedzialność o charakterze *quasi*-karnym. Autor przytacza argumenty, które wskazują na osadzenie omawianej odpowiedzialności na gruncie prawa cywilnego. Jednym z powodów tego rodzaju refleksji jest stosunek prawny istniejący pomiędzy zawodnikiem, klubem i narodową federacją sportową, który ma bezspornie charakter cywilnoprawny. W konsekwencji w rozprawie doktorskiej pojawiają się ciekawe rozważania wynikające m.in. z analizy praktyki sądów arbitrażowych, zwłaszcza Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu w Lozannie, który rozstrzyga spory w sprawach dopingowych m.in. na podstawie szwajcarskiej procedury cywilnej.

2.3 Formalna strona rozprawy

W rozprawie pojawiają się pewne błędy stylistyczne, „literówki” oraz powtórzenia. Jednakże nie zakłócają one ogólnego odbioru zaprezentowanej treści. Bibliografia i przypisy zostały wykonane w sposób staranny i rzetelny.

Dokonując oceny formalnej recenzowanej rozprawy należy wskazać, że pozycje wymienione w bibliografii znajdują swoje odzwierciedlenie w treści pracy oraz w przypisach. Część uwzględnionych w bibliografii pozycji wykracza poza dyscyplinę nauk prawnych, jednakże ze względu na charakter omawianego zagadnienia dopingowego należy uznać, że jest to dopuszczalne, a nawet uzasadnione. Wobec powyższego stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgra Michała Rynkowskiego spełnia kryteria formalne stawiane rozprawom doktorskim.

3. Konkluzja oceny pracy doktorskiej

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską Pana mgra Michała Rynkowskiego nt. *Postępowania dyscyplinarne w sprawach dopingowych – zagadnienia prawnomiędzyn-*

rodowe i prawnoporównawcze, która została przygotowana pod opieką naukową Pana dra hab. Mateusza Pilicha w Instytucie Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, uznaję że dysertacja ta stanowi oryginalne opracowanie problemów naukowych w niej opisanych oraz spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim, określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789), stosowanej nadal na podstawie dyspozycji art. 179 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.). Konkludując, uważam, iż rozprawa ta może stanowić podstawę do przeprowadzenia dalszych czynności w przewodzie doktorskim, w tym do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych. Z uwagi na powyższe, rekomenduję Radzie Naukowej Instytutu Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego dopuszczenie Pana mgra Michała Rynkowskiego do dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Prof. UKSW dr hab. Elżbieta Karska